

Μεταγλωττιστές

Βελτιστοποίηση

Νίκος Παπασπύρου
nickie@softlab.ntua.gr

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχ. και Μηχ. Υπολογιστών
Εργαστήριο Τεχνολογίας Λογισμικού
Πολυτεχνειούπολη, 15780 Ζωγράφου

Βελτιστοποίηση (i)

- Μετασχηματισμός που βελτιώνει τον κώδικα
 - σε ταχύτητα εκτέλεσης
 - σε απαιτήσεις μνήμης
 - και στα δύο
- Παραπλανητικός όρος!
- Θεωρητικά, η λύση του προβλήματος είναι αδύνατη

Βελτιστοποίηση (ii)

- Κριτήρια εφαρμογής μετασχηματισμών βελτιστοποίησης
 - διατηρείται η σημασία των προγραμμάτων
 - κατά μέσο όρο, ο κώδικας βελτιώνεται
 - αξίζει τον κόπο!
 - ασύμφοροι μετασχηματισμοί για τα στάδια ανάπτυξης του προγράμματος

Βελτιστοποίηση (iii)

- Βελτίωση στο επίπεδο του αρχικού κώδικα
 - $2.02n^2$ μsec για insertion sort
 - $12n \log(2n)$ μsec για quicksort
 - για $n=100,000$ η διαφορά είναι 3 τάξεις μεγέθους!
 - δυστυχώς, ο μεταγλωττιστής γενικά δεν μπορεί να αλλάζει τον αλγόριθμο
- Ο μεταγλωττιστής περιορίζεται σε βελτιώσεις στο επίπεδο του ενδιάμεσου και του τελικού κώδικα

Βελτιστοποίηση (iv)

- Γιατί βελτιστοποίηση στο επίπεδο του ενδιάμεσου κώδικα;
- Βελτιστοποιητής ενδιάμεσου κώδικα
 - ανάλυση ροής ελέγχου
 - ανάλυση ροής δεδομένων
 - βελτιστοποιητικοί μετασχηματισμοί

Παράδειγμα: quicksort

```
procedure quicksort (var a : array of integer; m, n : integer);
  var i, j, temp : integer;
begin
  if n <= m then return;
  i := m; j := n;
  while i <= j do begin
    while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
    while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
    if i <= j then begin
      temp := a[i];
      a[i] := a[j];
      a[j] := temp;
      i := i+1; j := j-1
    end
  end;
  quicksort(a, m, j);
  quicksort(a, i, n)
end;
```

Ενδιάμεσος κώδικας

```
i := m; j := n;
while i <= j do
begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do
    i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do
    j := j-1;
  if i <= j then
  begin
    temp := a[i];
    a[i] := a[j];
    a[j] := temp;
    i := i+1;
    j := j-1;
  end
end;
```

```
27: <=, i, j, 29
28: jump, -, -, 7
29: array, a, i, $11
30: :=, [$11], -, temp
31: array, a, i, $12
32: array, a, j, $13
33: :=, [$13], -, [$12]
34: array, a, j, $14
35: :=, temp, -, [$14]
36: +, i, 1, $15
37: :=, $15, -, i
38: -, j, 1, $16
39: :=, $16, -, j
40: jump, -, -, 7
```

```
5: :=, m, -, i
6: :=, n, -, j
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, 41
9: array, a, i, $1
10: +, m, n, $2
11: /, $2, 2, $3
12: array, a, $3, $4
13: <, [$1], [$4], 15
14: jump, -, -, 18
15: +, i, 1, $5
16: :=, $5, -, i
17: jump, -, -, 9
18: array, a, j, $6
19: +, m, n, $7
20: /, $7, 2, $8
21: array, a, $8, $9
22: >, [$6], [$9], 24
23: jump, -, -, 27
24: -, j, 1, $10
25: :=, $10, -, j
26: jump, -, -, 18
```

Ανάλυση ροής ελέγχου (i)

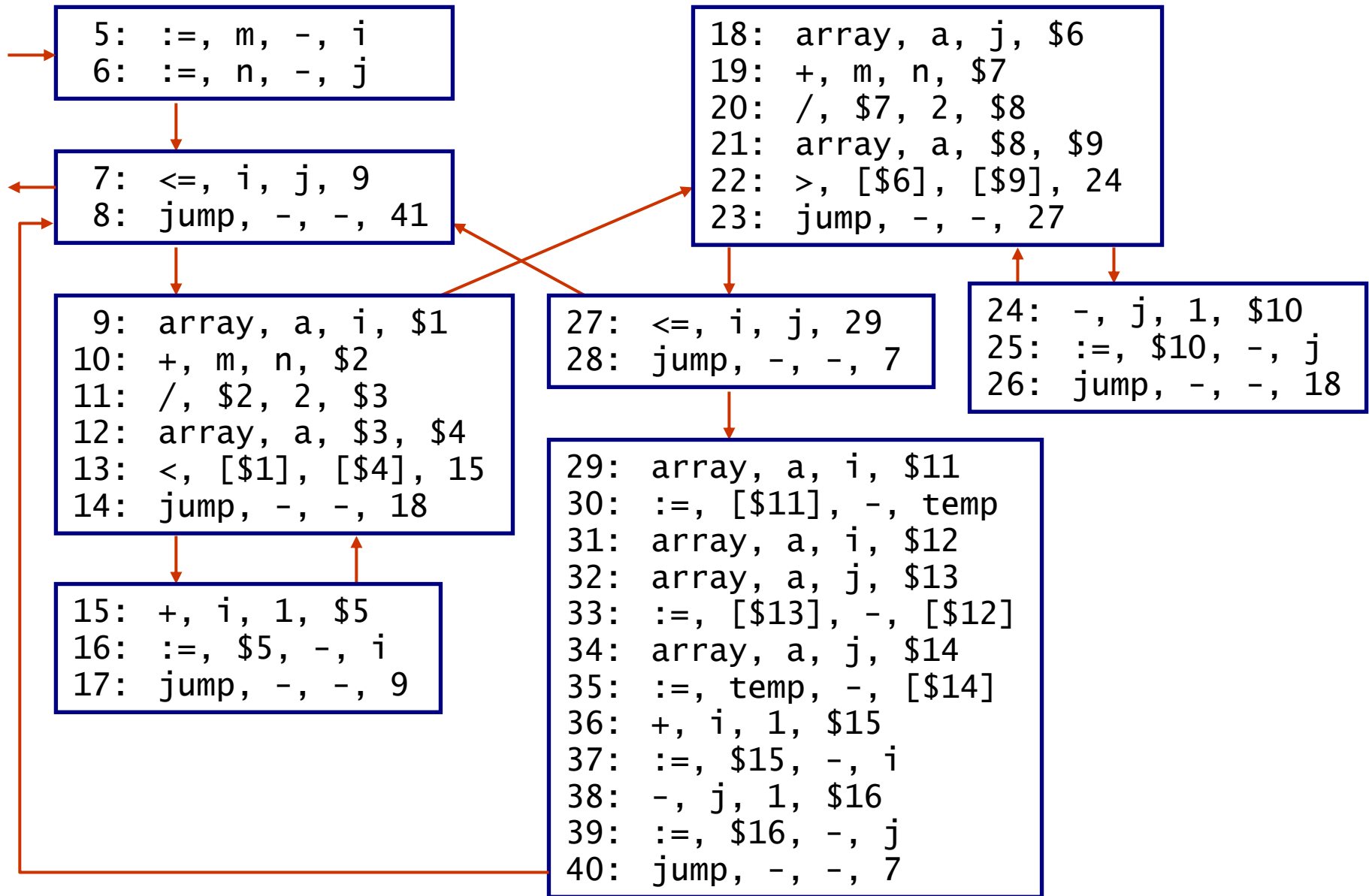
- **Βασική ενότητα:** ακολουθία διαδοχικών τετράδων με τις εξής ιδιότητες
 - αν υπάρχουν τετράδες άλματος (υπό συνθήκη ή χωρίς συνθήκη), αυτές βρίσκονται στο τέλος
 - δεν υπάρχει καμία τετράδα (σε ολόκληρο τον ενδιάμεσο κώδικα) που να κάνει άλμα στο εσωτερικό της βασικής ενότητας
- **Γράφος ροής ελέγχου**
 - οι κόμβοι είναι οι βασικές ενότητες
 - οι ακμές δείχνουν τα άλματα (και τη διαδοχή) μεταξύ βασικών ενοτήτων

Ανάλυση ροής ελέγχου (ii)

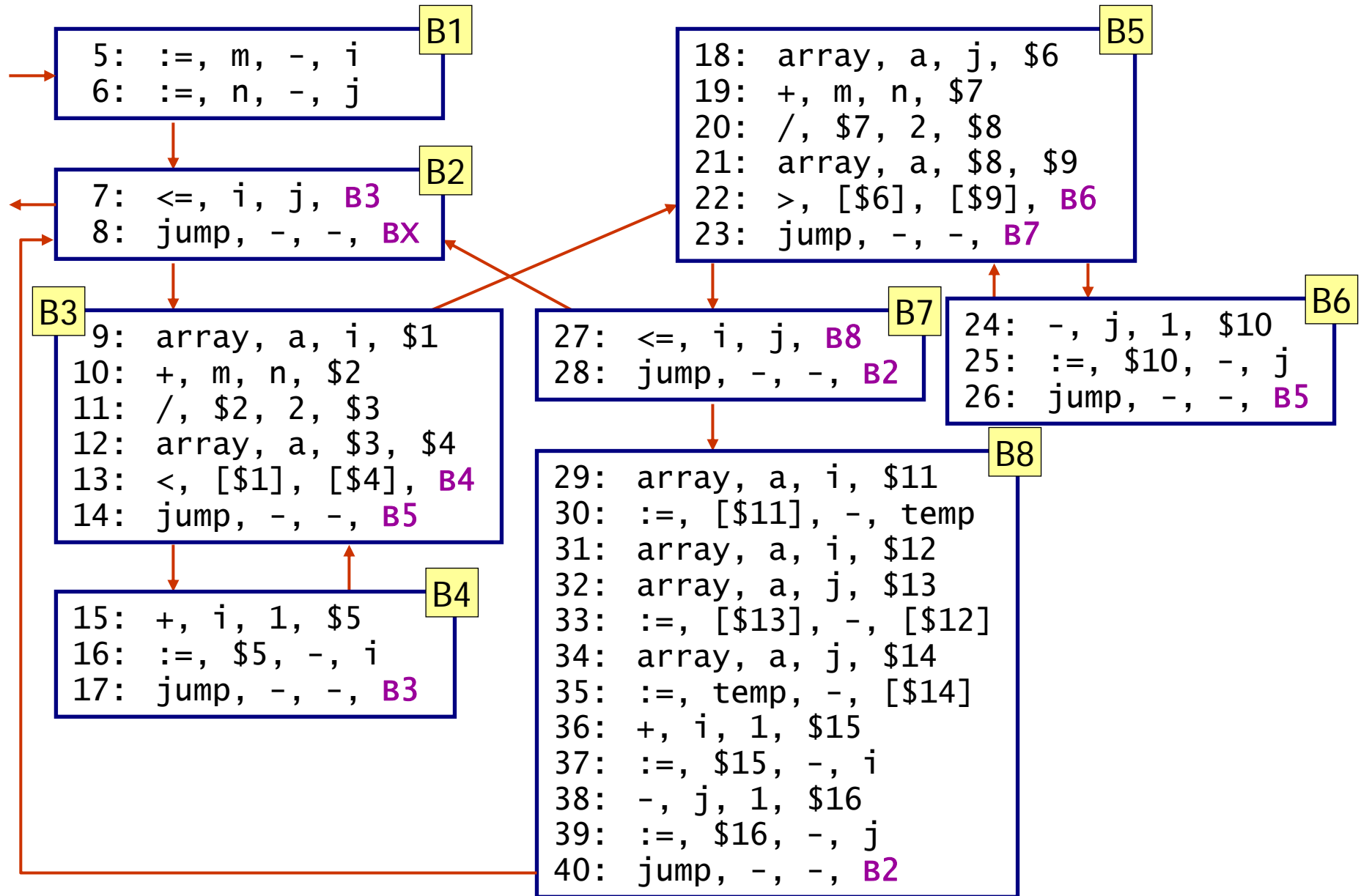
5: :=, m, -, i
6: :=, n, -, j
7: <=, i, j, 9
8: jump, -, -, 41
9: array, a, i, \$1
10: +, m, n, \$2
11: /, \$2, 2, \$3
12: array, a, \$3, \$4
13: <, [\$1], [\$4], 15
14: jump, -, -, 18
15: +, i, 1, \$5
16: :=, \$5, -, i
17: jump, -, -, 9
18: array, a, j, \$6
19: +, m, n, \$7
20: /, \$7, 2, \$8
21: array, a, \$8, \$9
22: >, [\$6], [\$9], 24
23: jump, -, -, 27

24: -, j, 1, \$10
25: :=, \$10, -, j
26: jump, -, -, 18
27: <=, i, j, 29
28: jump, -, -, 7
29: array, a, i, \$11
30: :=, [\$11], -, temp
31: array, a, i, \$12
32: array, a, j, \$13
33: :=, [\$13], -, [\$12]
34: array, a, j, \$14
35: :=, temp, -, [\$14]
36: +, i, 1, \$15
37: :=, \$15, -, i
38: -, j, 1, \$16
39: :=, \$16, -, j
40: jump, -, -, 7

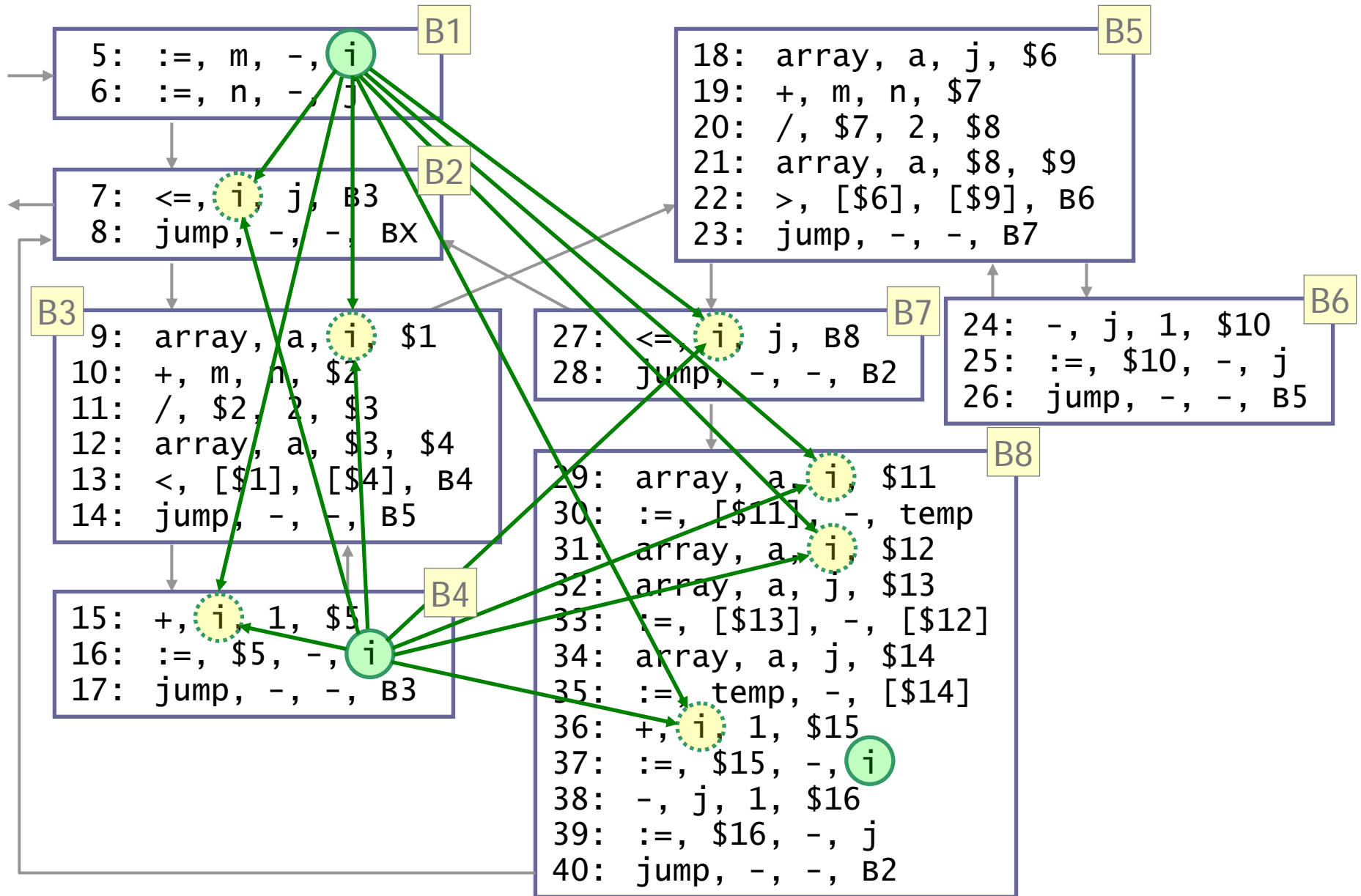
Ανάλυση ροής ελέγχου (iii)

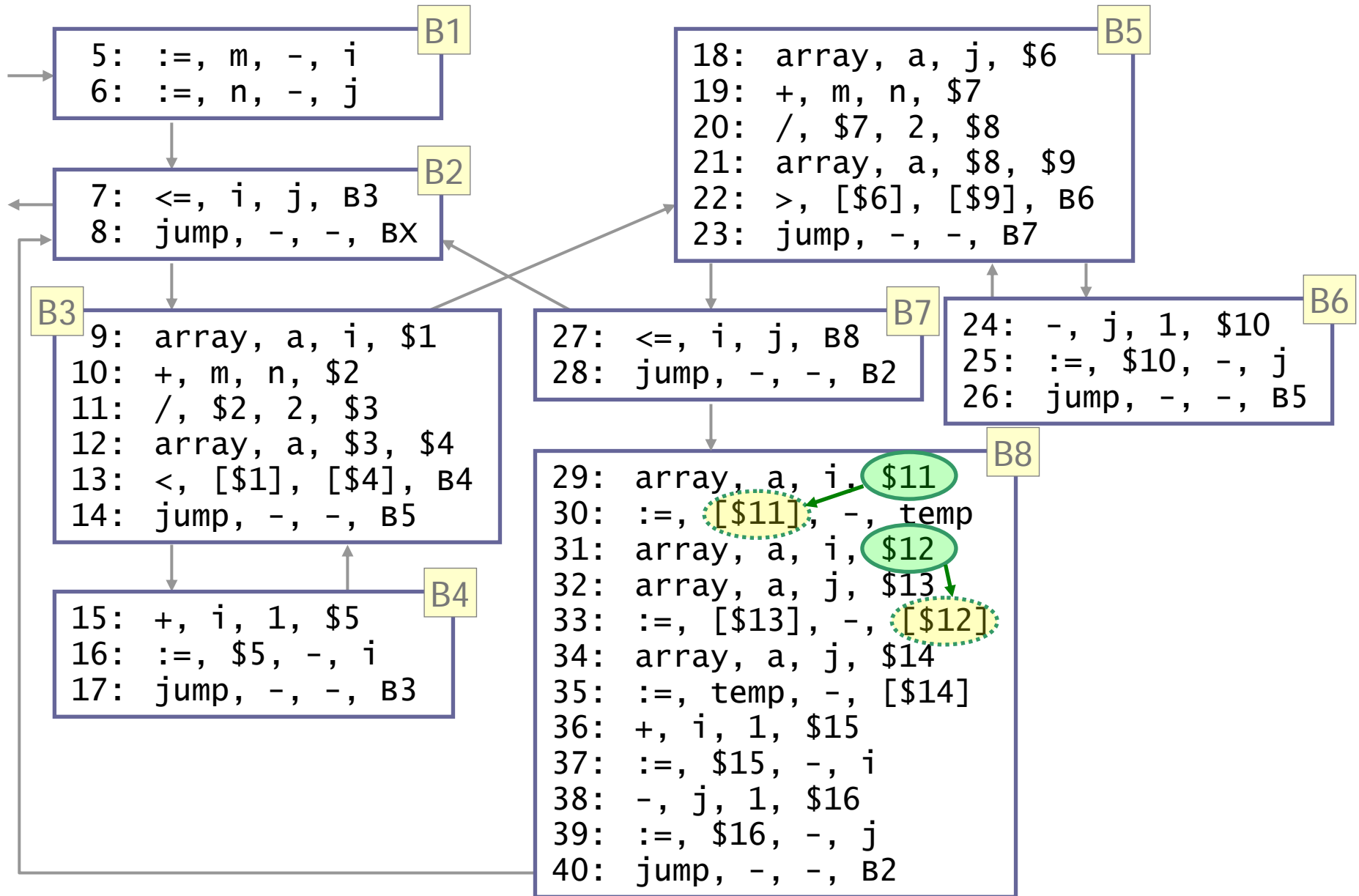
Ανάλυση ροής ελέγχου (iv)

Ανάλυση ροής δεδομένων (i)

Ανάλυση ροής δεδομένων (ii)

Βελτιστοποιητικοί μετασχηματισμοί (i)

- **Μετασχηματισμοί υψηλού επιπέδου**
 - αποτίμηση σταθερών εκφράσεων
 - αλγεβρικοί μετασχηματισμοί
 - απαλοιφή κοινών υποεκφράσεων
 - διάδοση αντιγράφων
 - ενοποίηση κώδικα
- **Μετασχηματισμοί βρόχων**
 - μετακίνηση κώδικα
 - απαλοιφή επαγωγικών μεταβλητών
 - αναδιοργάνωση βρόχων
 - απαλοιφή ελέγχου ορίων πίνακα

Βελτιστοποιητικοί μετασχηματισμοί (ii)

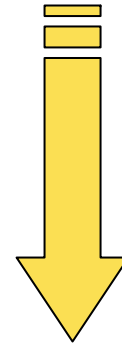
- Μετασχηματισμοί χαμηλού επιπέδου
 - απαλοιφή άχρηστου κώδικα
 - ευθυγράμμιση
 - απλοποίηση συνθηκών και αλμάτων
- Μετασχηματισμοί υποπρογραμμάτων
 - ενσωμάτωση υποπρογράμματος
 - κλήσεις ουράς και συνένωση
 - υποπρογράμματα φύλλα

Αποτίμηση σταθερών εκφράσεων

- **Προϋπόθεση:** το αποτέλεσμα που υπολογίζεται κατά τη μεταγλώττιση να ταυτίζεται με αυτό που θα υπολογιζόταν κατά την εκτέλεση

```
const int ROWS = 100;  
const int COLUMNS = 50;  
int * p = (int *) malloc(ROWS * COLUMNS * sizeof(int));
```

```
ROWS * COLUMNS * sizeof(int)  
= 100 * 50 * 4  
= 20000
```



```
const int ROWS = 100;  
const int COLUMNS = 50;  
int * p = (int *) malloc(20000);
```


Αλγεβρικοί μετασχηματισμοί (i)

- **Προϋπόθεση:** να μην προκαλείται μεταβολή στο αποτέλεσμα, ακόμα και αν εμφανιστούν εξαιρέσεις κατά την εκτέλεση των πράξεων

- Στις πράξεις ακεραίων, π.χ.

$$x + 0 = x$$

$$x * 0 = 0$$

$$x * 1 = x$$

$$0 + x = x$$

$$0 * x = 0$$

$$1 * x = x$$

- Εσφαλμένοι μετασχηματισμοί

$$-(-x) \neq x$$

$$x + y - x \neq y$$

Αλγεβρικοί μετασχηματισμοί (ii)

- Στις πράξεις κινητής υποδιαστολής

$$x * 0.0 \neq 0.0$$

- Στις λογικές πράξεις

$$b \text{ or } \text{true} = \text{true}$$

$$b \text{ and } \text{true} = b$$

$$b \text{ and } \text{false} = \text{false}$$

$$b \text{ or } \text{false} = b$$

$$\text{not } (\text{not } b) = b$$

- Άλλοι μετασχηματισμοί

$$(@x)^\wedge = x$$

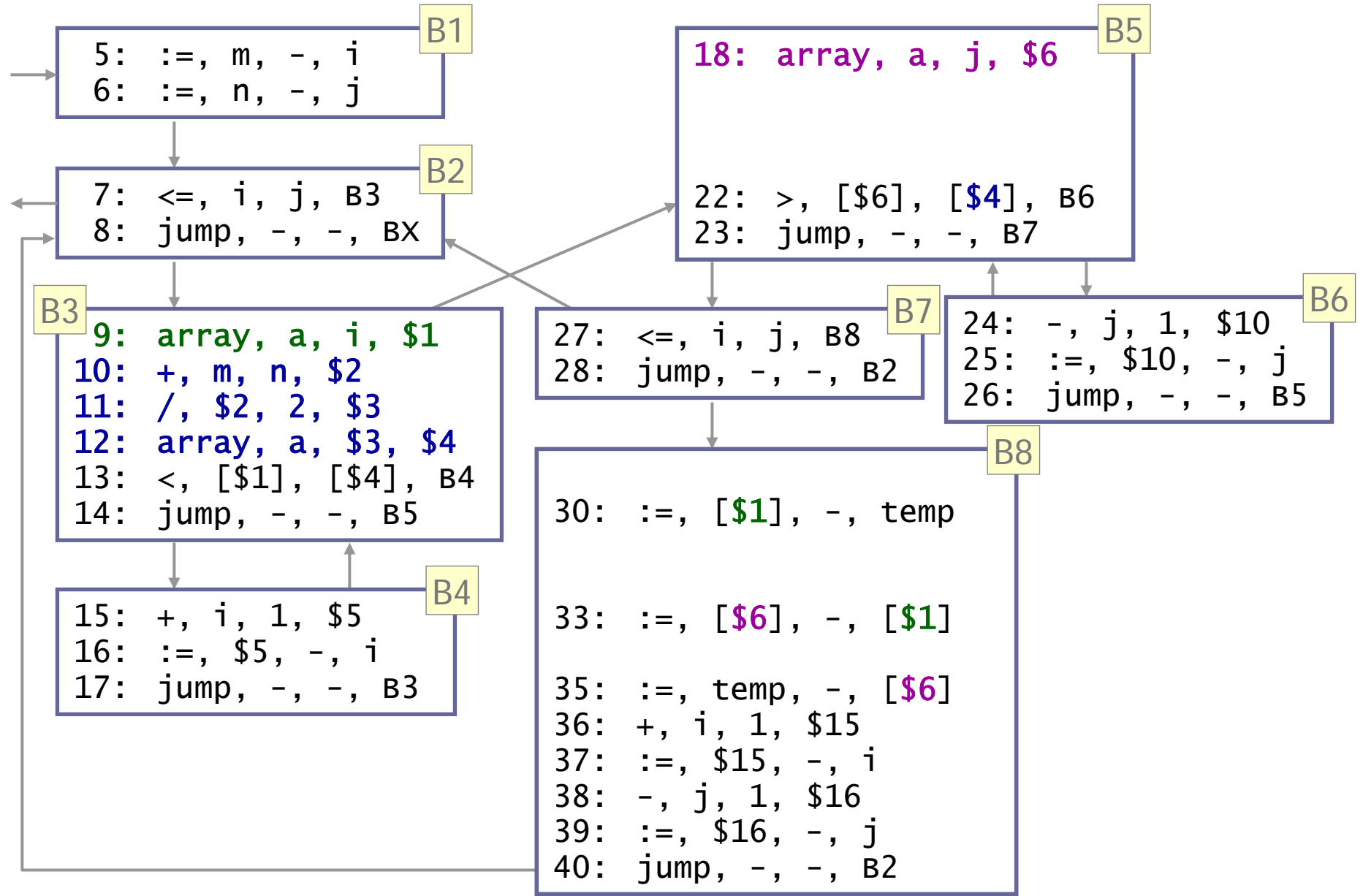
$$@(p^\wedge) \neq p$$

Απαλοιφή κοινών υποεκφράσεων (i)

- **Προϋπόθεση:** η τιμή της κοινής υποέκφρασης να μην έχει μεταβληθεί από τον προηγούμενο υπολογισμό της
- **Προϋπόθεση:** η αποτίμηση της κοινής υποέκφρασης να μην προκαλεί παρενέργειες

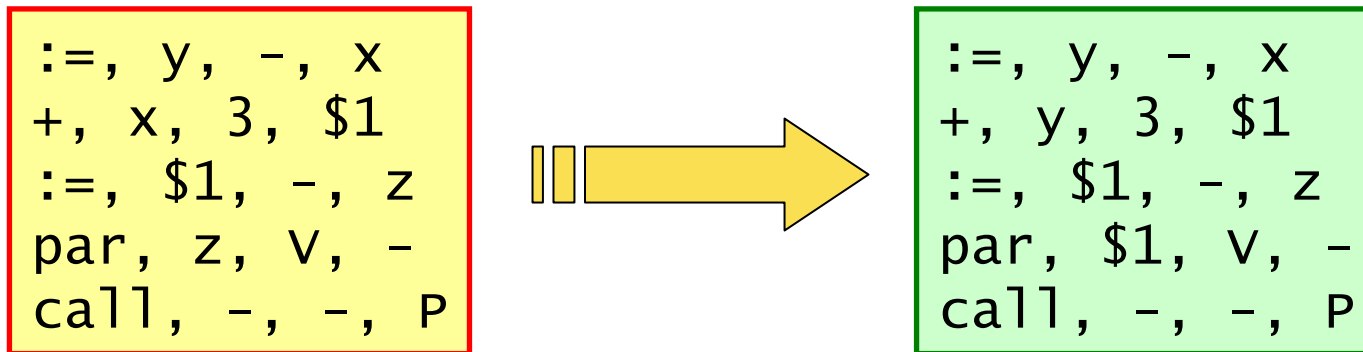
```
i := m; j := n;
while i <= j do begin
  while a[i] < a[(m+n) div 2] do i := i+1;
  while a[j] > a[(m+n) div 2] do j := j-1;
  if i <= j then begin
    temp := a[i];
    a[i] := a[j];
    a[j] := temp;
    i := i+1; j := j-1
  end
end;
```

Απαλοιφή κοινών υποεκφράσεων (ii)

Διάδοση αντιγράφων (i)

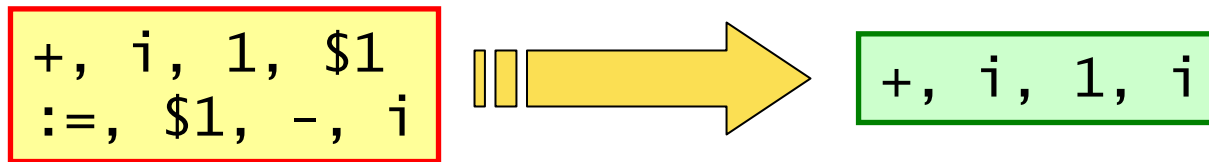
- **Τετράδα αντιγραφής:** $:=, y, -, x$
- **Ιδέα:** να χρησιμοποιείται το πρωτότυπο y αντί του αντιγράφου x
- **Προϋπόθεση:** να μην έχουν μεσολαβήσει άλλες αναθέσεις στις μεταβλητές x ή y

- **Γιατί;** Επιτρέπει άλλες βελτιστοποιήσεις σε μεταγενέστερο στάδιο

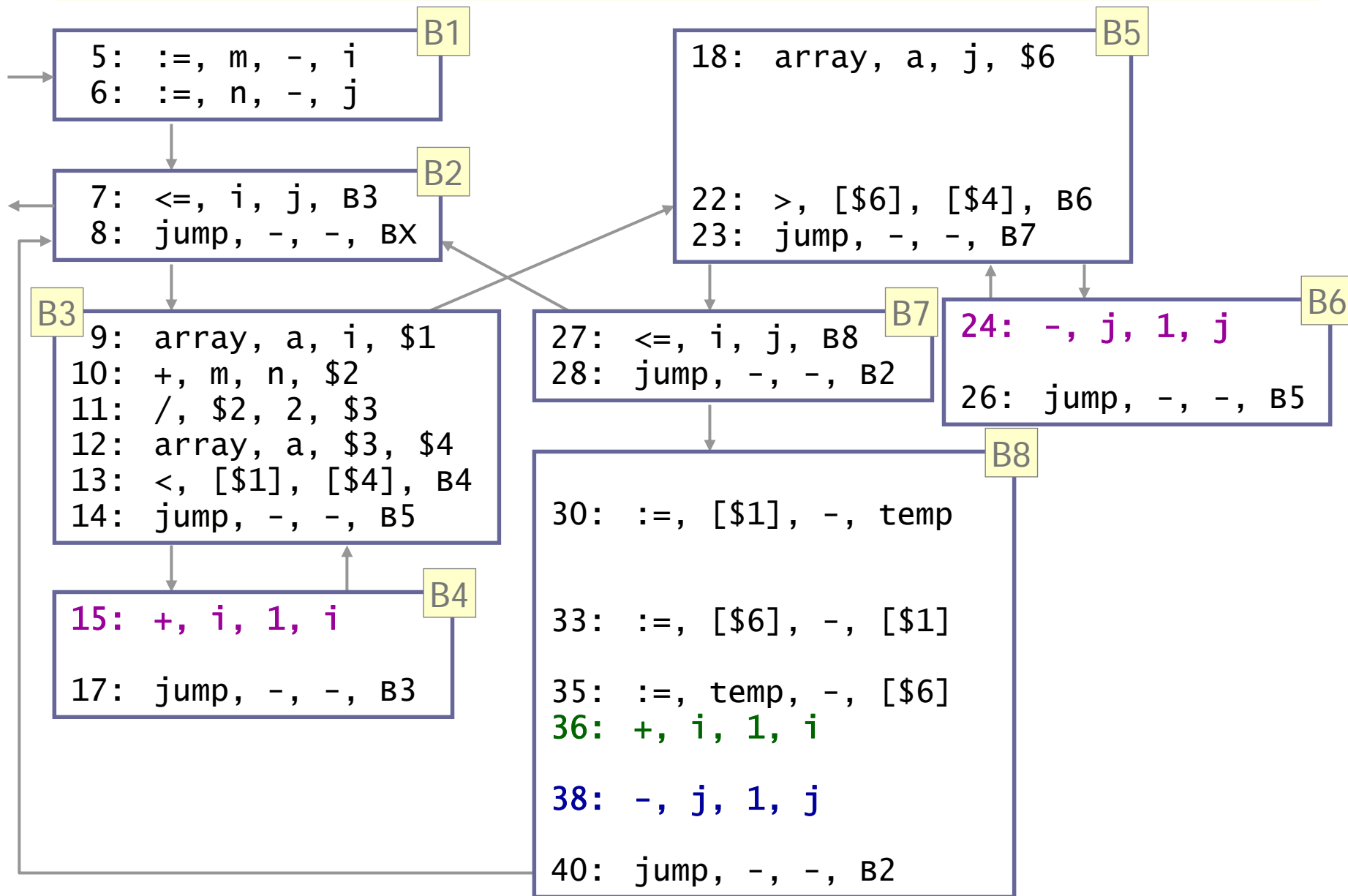
Διάδοση αντιγράφων (ii)

- Η αντίστροφη μορφή του μετασχηματισμού διάδοσης αντιγράφων προσφέρεται για το απλό σχήμα παραγωγής ενδιάμεσου κώδικα της PCL

- **Προϋπόθεση:** να μη χρησιμοποιείται αλλού η μεταβλητή \$1 (αυτό μπορεί να αποδειχθεί)

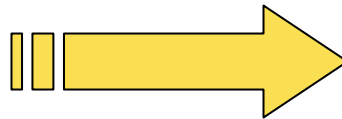
Διάδοση αντιγράφων (iii)

Ενοποίηση κώδικα

- **Ιδέα:** μεταφορά κώδικα που εκτελείται ανεξάρτητα της εκάστοτε ροής εκτέλεσης όσο το δυνατόν νωρίτερα (αργότερα)

```
if i > 0 then
begin
  x := 2*i;
  s := s + x*i;
  i := i-1
end
else
begin
  s := 0;
  x := 2*i;
  i := i-1
end
```

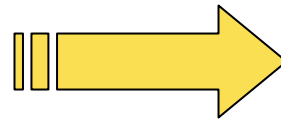


```
x := 2*i;
if i > 0 then
  s := s + x*i
else
  s := 0;
i := i-1
```


Μετακίνηση κώδικα (i)

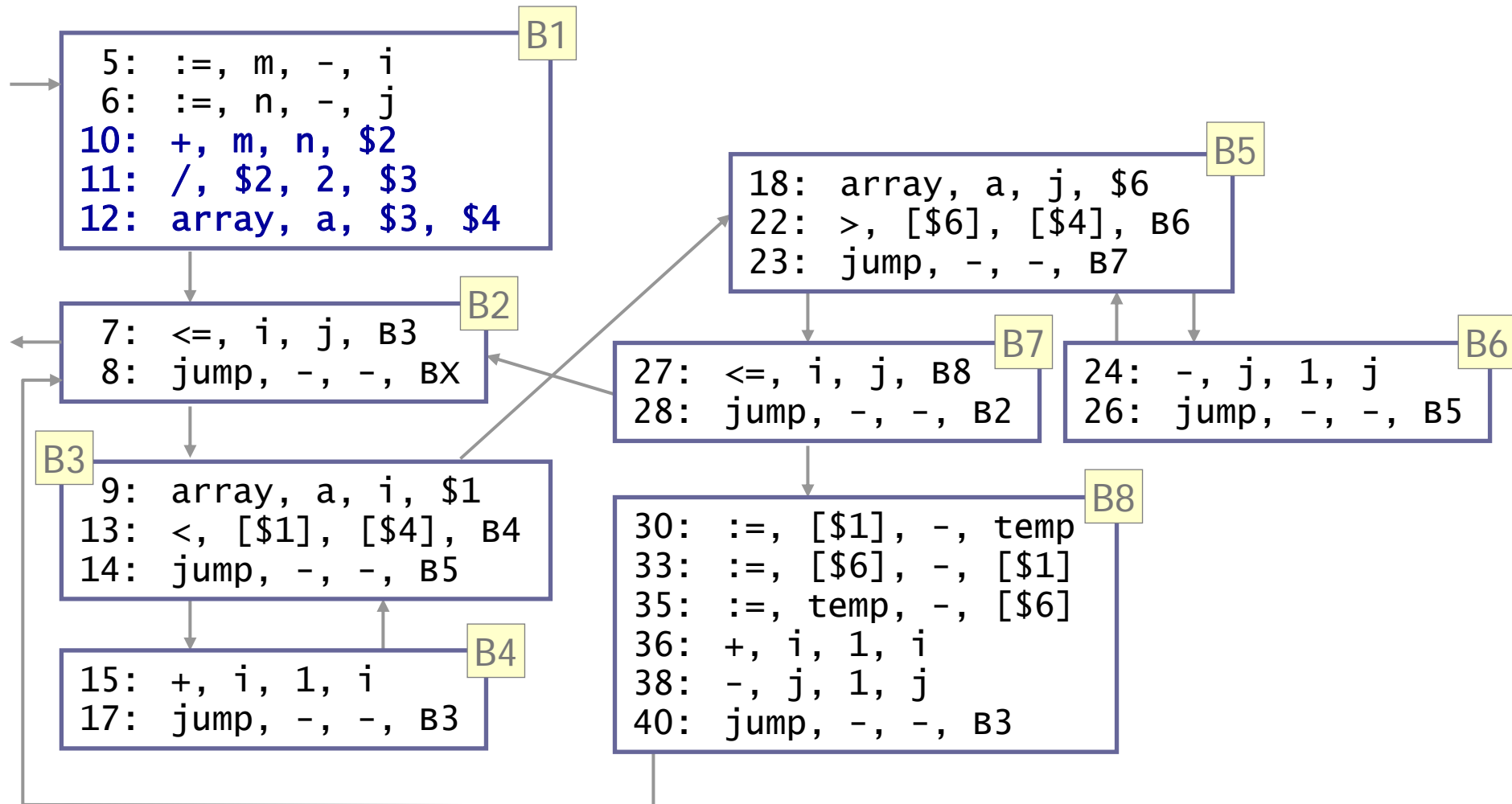
- **Ιδέα:** κώδικας που εκτελεί υπολογισμούς αναλλοίωτους κατά την εκτέλεση βρόχων μετακινείται εκτός των βρόχων
- **Προϋπόθεση:** να μην προκαλείται μεταβολή της σημασίας του προγράμματος

```
while i <= limit-2 do
begin
  s := s + a[i] - 4*n;
  i := i + 1
end
```



```
t1 := limit-2;
if i <= t1 then
  t2 := 4*n;
while i <= t1 do
begin
  s := s + a[i] - t2;
  i := i + 1
end
```


Μετακίνηση κώδικα (iii)

Απαλοιφή επαγωγικών μεταβλητών (i)

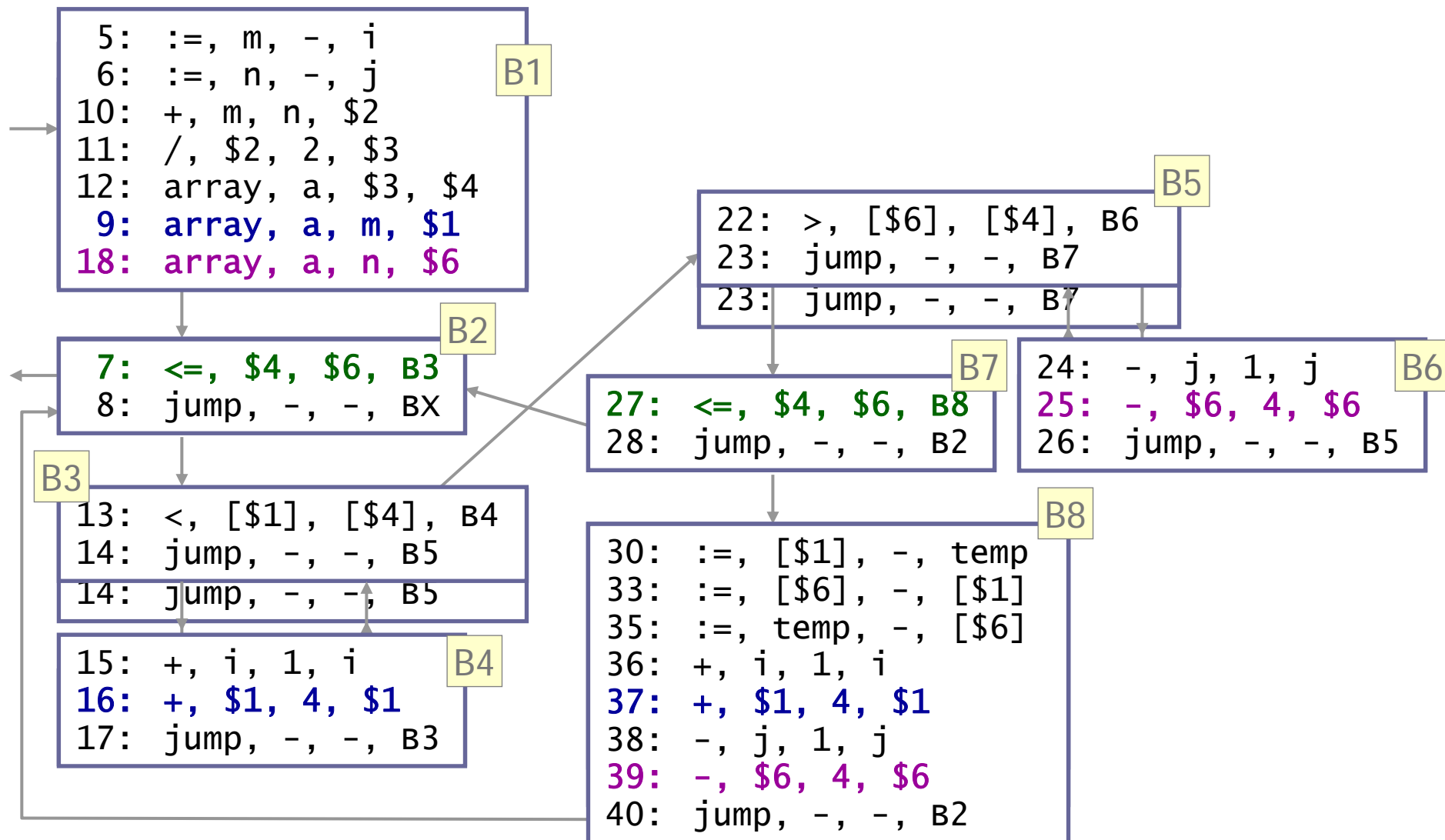
- **Επαγωγική μεταβλητή**: χρησιμοποιείται στο εσωτερικό ενός βρόχου και η τιμή της ορίζει μια αριθμητική πρόοδο
- **Ιδέα**: αν σε ένα βρόχο υπάρχουν περισσότερες επαγωγικές μεταβλητές, διατηρείται μία και οι άλλες υπολογίζονται μέσω αυτής

```
for i := 1 to n do  
begin  
  x := x + 5  
  ...  
end
```

$$x = x_0 + 5*(i-1)$$

- **Υποβιβασμός ισχύος**: διατηρούμε τις μεταβλητές που υπολογίζονται ευκολότερα

Απαλοιφή επαγωγικών μεταβλητών (ii)

$$\$1 = a + 4*i$$

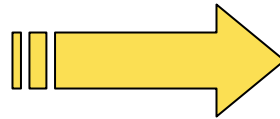
$$\$6 = a + 4*j$$

$$i \leq j \equiv \$1 \leq \$6$$

Αναδιοργάνωση βρόχων

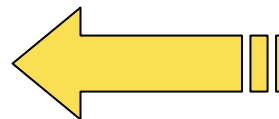
- **Απαλοιφή βρόχου:** αν το σώμα είναι κενό
- **Ξετύλιγμα βρόχου:** αν είναι γνωστό (και μικρό) το πλήθος των επαναλήψεων
- **Αντιστροφή βρόχου:** while σε repeat
- **Αποδιακλάδωση:** μετακίνηση αναλλοίωτης if

```
for i := 1 to 100 do
  if x > 0 then
    s := s + a[i]
  else
    s := s - 1
```



```
if x > 0 then
  for i := 1 to 100 do
    s := s + a[i]
else
  for i := 1 to 100 do
    s := s - 1
```

```
if x > 0 then
  for i := 1 to 100 do
    s := s + a[i]
else
  s := s - 100
```


Απαλοιφή ελέγχου ορίων πίνακα

- **Παρατήρηση:** για γλώσσες που κάνουν τέτοιους ελέγχους και τους υλοποιούν με ενδιάμεσο κώδικα

```
var a : array [1..100] of integer;  
...  
    a[i]  
...  
for i := 2 to n do  
    a[i] := a[i-1] + 1
```

- $i \geq 2 \rightarrow i \geq 1$
- $i-1 \geq 1$
- $i \leq 100 \rightarrow i-1 \leq 100$

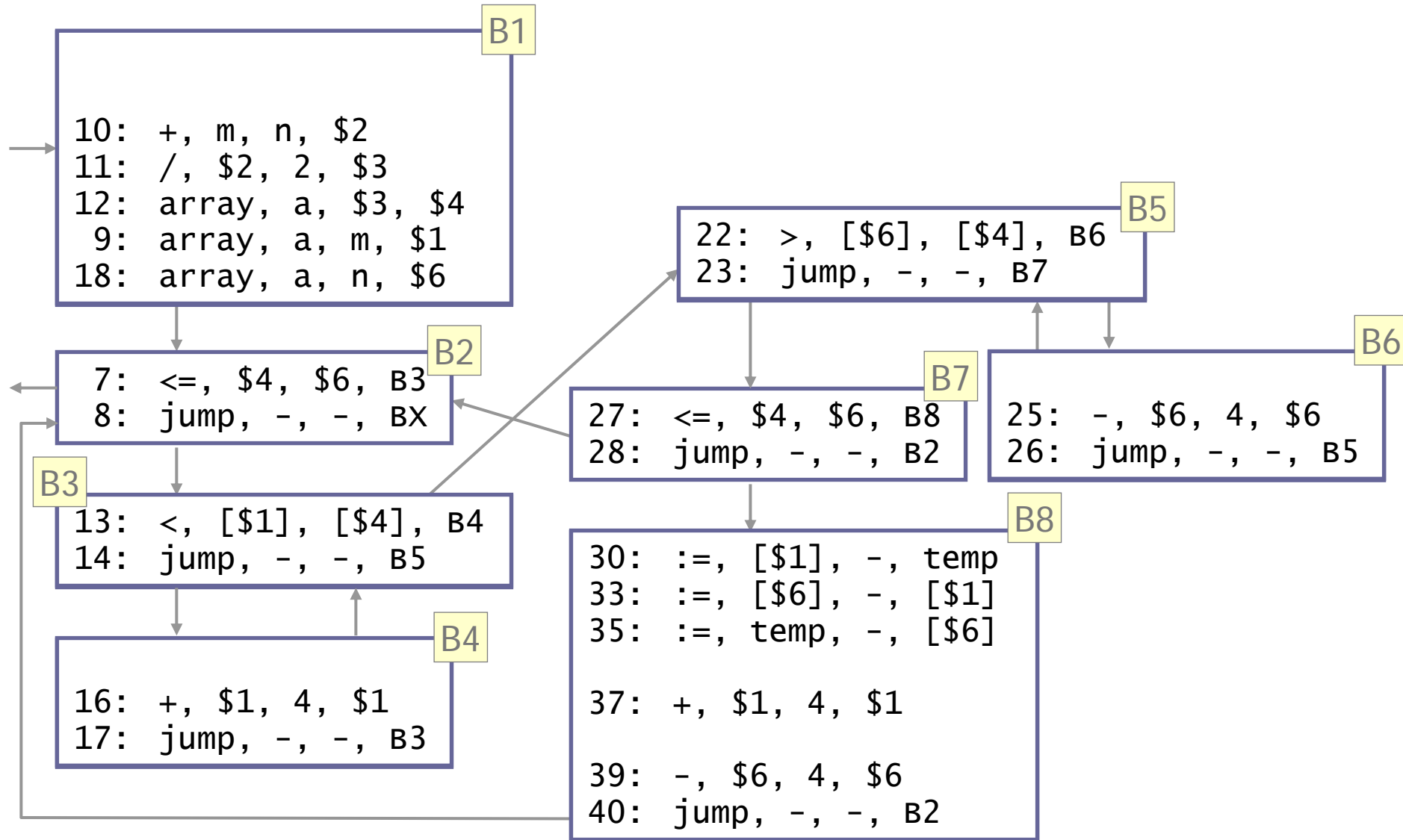
```
1: :=, 2, -, i  
2: >, i, n, 13  
3: <, i, 1, 9999  
4: >, i, 100, 9999  
5: array, a, i, $1  
6: -, i, 1, $2  
7: <, $2, 1, 9999  
8: >, $2, 100, 9999  
9: array, a, $2, $3  
10: +, [$3], 1, [$1]  
11: +, i, 1, i  
12: jump, -, -, 2  
13: ...
```

9999: ...

Απαλοιφή άχρηστου κώδικα (i)

- **Απροσπέλαστος κώδικας:** κώδικας που ποτέ δεν εκτελείται
 - εντοπίζεται κατά τη διάρκεια της ανάλυσης ροής ελέγχου
- **Άχρηστος κώδικας:** ακολουθία εντολών που υπολογίζουν τιμές που δε χρησιμοποιούνται
- **Ανάλυση χρόνου ζωής**
 - εντοπισμός μεταβλητών που περιέχουν άχρηστες τιμές
 - γίνεται κατά τη διάρκεια της ανάλυσης ροής δεδομένων

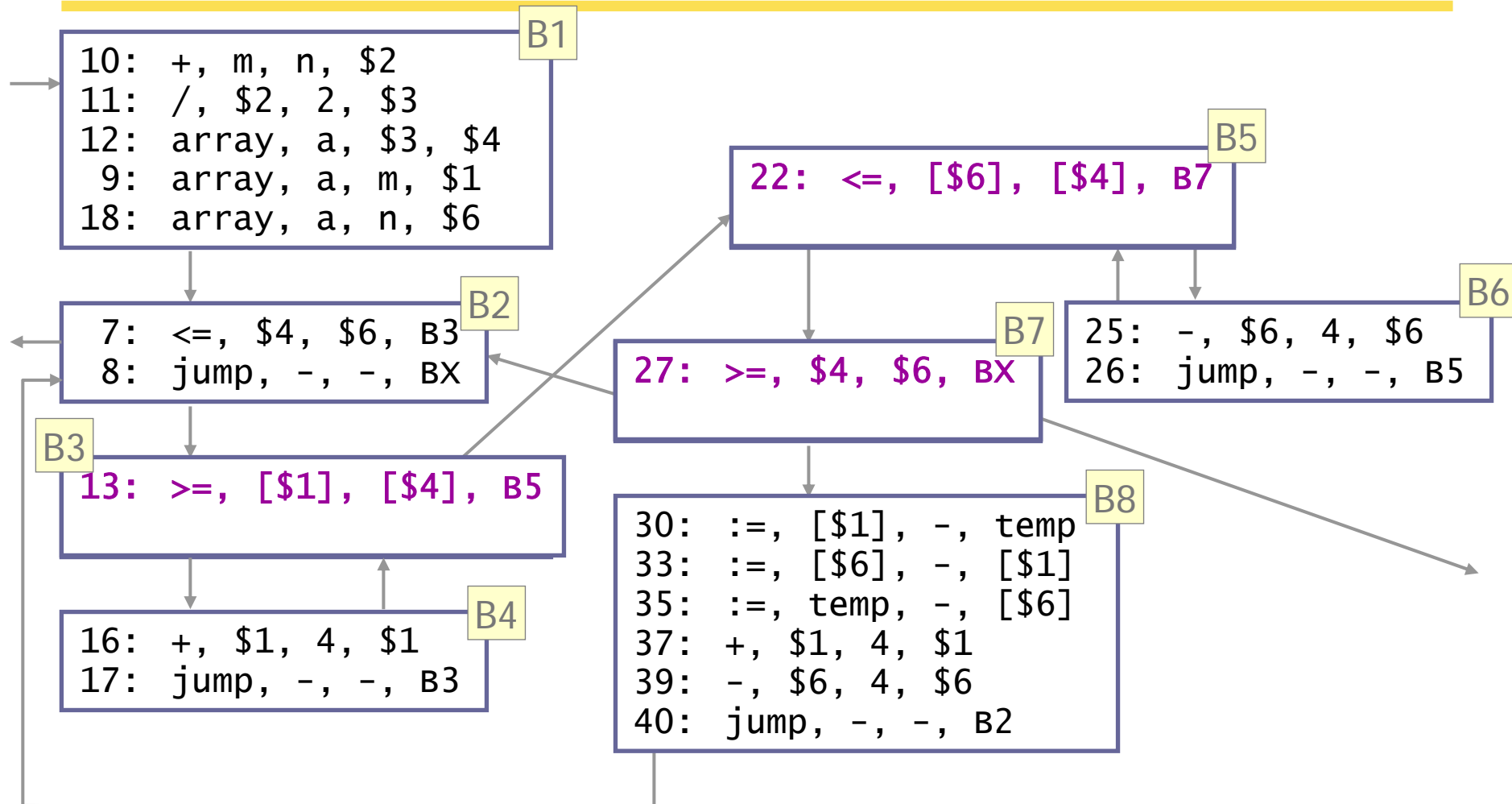
Απαλοιφή άχρηστου κώδικα (ii)

Ευθυγράμμιση

- Συνένωση βασικών ενοτήτων B_i και B_j όταν στο γράφο ροής ελέγχου
 - από την B_i εξέρχεται μόνο μια ακμή και πηγαίνει στην B_j
 - στην B_j εισέρχεται μόνο μια ακμή και είναι από την B_i
- Ο κώδικας των B_i και B_j συνενώνεται
- Μερικές φορές απαιτεί απαλοιφή αλμάτων και αναδιάταξη περισσότερων βασικών ενοτήτων

Απλοποίηση συνθηκών και αλμάτων

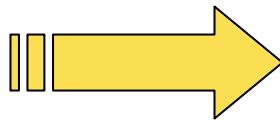

- **Απλοποίηση συνθήκης:** τετράδα 28, βλέπε 27, 7 και 8
- **Απλοποίηση αλμάτων:** τετράδες 13, 22 και 27

Ενσωμάτωση υποπρογράμματος

- (inline expansion)

```
function max (a, b : integer) : integer;  
begin  
  if a >= b then  
    result := a  
  else  
    result := b  
end;  
...  
y := max(x, 3)
```



```
if x >= 3 then  
  y := x  
else  
  y := 3
```

Κλήσεις ουράς και συνένωση (i)

- (tail calls, tail recursion)

```
procedure p (x : integer);  
begin  
  ...  
  q(x+1)  
end;
```

κλήση ουράς

```
procedure q (y : integer);  
begin  
  while y > 2 do  
    r(y)  
  end;
```

όχι κλήση ουράς!

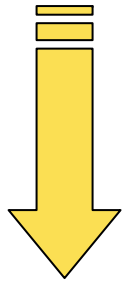
```
function gcd (n, m : integer) : integer;  
begin  
  if (n = 0) or (m = 0) then  
    result := n + m  
  else if n > m then  
    result := gcd(m, n mod m)  
  else  
    result := gcd(n, m mod n)  
end;
```

δύο αναδρομικές κλήσεις ουράς!

Κλήσεις ουράς και συνένωση (ii)

- Από απλή αναδρομή σε αναδρομή ουράς

```
function factorial (n : integer) : integer;  
begin if n > 1 then result := n * factorial(n-1)  
      else result := 1  
end;
```

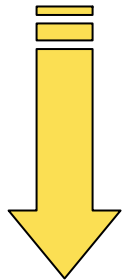


```
function factorial (n : integer) : integer;  
  function tailrec (prod, n : integer) : integer;  
  begin if n > 1 then result := tailrec(n*prod, n-1)  
        else result := prod  
  end;  
begin result := tailrec(1, n);  
end;
```

Κλήσεις ουράς και συνένωση (iii)

- Απαλοιφή αναδρομής ουράς

```
function factorial (n : integer) : integer;  
  function tailrec (prod, n : integer) : integer;  
  begin if n > 1 then result := tailrec(n*prod, n-1)  
        else result := prod  
  end;  
begin result := tailrec(1, n);  
end;
```

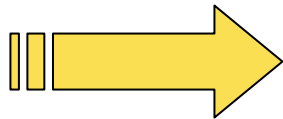


```
function factorial (n : integer) : integer;  
  function tailrec (prod, n : integer) : integer;  
  begin while n > 1 do begin prod := n*prod; n := n-1 end;  
        result := prod  
  end;  
begin result := tailrec(1, n);  
end;
```

Κλήσεις ουράς και συνένωση (iv)

- Συνένωση ουράς

```
function factorial (n : integer) : integer;
  function tailrec (prod, n : integer) : integer;
  begin while n > 1 do begin prod := n*prod; n := n-1 end;
        result := prod
  end;
begin result := tailrec(1, n);
end;
```



```
function factorial (n : integer) : integer;
  var prod : integer;
begin
  prod := 1;
  while n > 1 do
  begin prod := n*prod; n := n-1 end;
  result := prod
end;
```